

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/138/2023
Identifikačné číslo spisu:	1716206257
Dátum vydania rozhodnutia:	26.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1716206257.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne M. N. G.N., narodenej X. B. XXXX, O., U. M. Č.. XXXX/XX, zastúpenej advokátom JUDr. Jurajom Hadrbulcom, Bratislava, Riečna č. 2, proti žalovanému T. O. G., narodenému XX. B. XXXX, O., U. M. Č.. XXXX/XX, zastúpenému advokátom JUDr. Romanom Klimekom, Pezinok, Bernoláková 23, o určenie vlastníckeho práva a určenie neplatnosti kúpnych zmlúv, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 6C/158/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 22. februára 2023 sp. zn. 15Co/94/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Pezinok (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 4. mája 2021 č. k. 6C/158/2016-621, zamietol žalobu žalobkyne (výrok I.) a žalovanému priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok II.). Svoje rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 34, § 37 ods. 1, § 39, § 41a ods. 1, 2, § 49 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ ide o vecné odôvodnenie rozhodnutia uviedol, že žalobkyňa sa žalobou domáhala proti žalovanému určenia vlastníckeho práva, určenia neplatnosti kúpnych zmlúv a náhrady trov konania s odôvodnením, že jej matka a zároveň matka žalovaného Z. G., nar. X. X. XXXX, zomr. XX. XX. XXXX, uzatvorila ako predávajúca dve kúpne zmluvy (zo dňa 26. 3. 2004 a 12. 10. 2006) so žalovaným ako kupujúcim, ktorých predmetom bol prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v okrese O., obci O., k. ú. O., evidované v katastri nehnuteľností, zapísané na LV č. XXX ako parcela registra „C“ č. XXXX, parcela registra „C“ č. XXXX a stavba so súpisným č. XXXX postavená na parcele č. XXXX, v podiele 1 každá zmluva. Na základe znaleckého posudku, ktorý si žalobkyňa dala vypracovať M. N. Ž. dospela žalobkyňa k názoru, že právne úkony vykonané jej matkou, ktorá v čase ich vykonania trpela duševnou poruchou, sú absolútne neplatnými právnymi úkonmi (podľa § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Kúpne zmluvy považovala za neplatné, preto žalovaný nie je spoluvlastníkom sporných nehnuteľností v podiele 1. Žalobkyňa mala za to, že spoluvlastníčkou sporných nehnuteľností v podiele 1 bola ku dňu smrti matka žalobkyne. Medzi stranami sporu bol sporný zdravotný stav Z. G. v čase uzavretia kúpnych zmlúv, keď žalobkyňa tvrdila,

že Z. G. v čase vykonania právnych úkonov trpela duševnou poruchou, nebola schopná plnohodnotne vyjadriť svoju vôľu a je aj pochybnosť o slobodnosti jej prejavu vôle, keďže nedokázala čítať a ani pochopiť text zmluvy. Na preukázanie svojich tvrdení žalobkyňa doložila do spisu znalecký posudok M.. N. Ž.. Žalovaný namietol skutkové tvrdenia žalobkyne týkajúce sa zdravotného stavu Z. G., k čomu doložil do spisu znalecký posudok M.. T. Q., ktorý podľa názoru žalovaného zásadným a kvalifikovaným spôsobom vyvracia závery znaleckého posudku M.. Ž..

1.1. Súd prvej inštancie uviedol, že pre posúdenie platnosti kúpnych zmlúv bolo rozhodujúcim zistenie, či predávajúca Z. G., vzhľadom na svoj duševný stav, bola schopná posúdiť následky svojho konania. Pri riešení tejto otázky vychádzal zo súkromných znaleckých posudkov, ktoré strany sporu v konaní predložili a ktoré mali potvrdiť ich tvrdenia. Záver znaleckého dokazovania v otázke zdravotného stavu v čase uzavretia kúpnej zmluvy zo dňa 26. 3. 2004 podľa názoru súdu prvej inštancie nepreukazuje duševnú poruchu predávajúcej Z. G.. Súd poukázal na to, že samotná znalkyňa uvádza, že odpoveď na otázku, či Z. G. bola schopná pochopiť a posúdiť následky svojho konania a význam kúpnej zmluvy zo dňa 26. 3. 2004 je vecou ďalšieho dokazovania. Súd uviedol, že žiadne iné návrhy na doplnenie dokazovania preukazujúce duševnú poruchu v čase uzavretia kúpnej zmluvy dňa 26. 3. 2004 však žalobkyňa nepredložila. Predávajúca Z. G. bola v tom čase liečená pre cievne ochorenie mozgu a mala v predchádzajúcom období podávané lieky na zlepšenie činnosti mozgu, čo však samo o sebe duševnú poruchu nepreukazuje. Pochybnosti znalkyne o slobodnom rozhodovaní Z. G. však prítomnosť duševnej poruchy, teda stavu, kedy by nedokázala posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť, nepreukazujú. Len pochybnosti znalkyne o slobodnom rozhodovaní Z. G. nie sú dostatočným podkladom na vyslovenie neplatnosti kúpnej zmluvy zo dňa 26. 3. 2004. Súd prvej inštancie poukázal na rozpor znaleckého posudku v časti posúdenia zdravotného stavu Z. G. pri uzavretí kúpnej zmluvy zo dňa 26. 3. 2004, keď v odpovedi na otázku č. 2 znalkyňa uviedla, že odpoveď na otázku, či Z. G. bola schopná pochopiť a posúdiť následky svojho konania a význam kúpnej zmluvy je vecou ďalšieho dokazovania, avšak v odpovedi na otázku č. 4, či v dobe uzavretia kúpnej zmluvy zo dňa 26. 3. 2004 a uzavretia kúpnej zmluvy zo dňa 12. 10. 2006 trpela duševnou poruchou (hoci aj prechodnou), ktorá ju robila na tieto právne úkony neschopnou (hoci aj dočasne), nespôsobilou uvádza, že zistená duševná porucha - organické poškodenie mozgu, sprievodná depresia a narušenie symbolických funkcií boli takého rozsahu, že nebola vôbec spôsobilá predmetného právneho úkonu.

1.2. Pokiaľ ide o kúpnu zmluvu zo dňa 12. 10. 2006 súd prvej inštancie uviedol, že podľa znalkyne M.. Ž. v čase jej uzavretia predávajúca Z. G. nebola schopná plnohodnotne vyjadriť svoju vôľu - možno pochybovať o slobodnosti prejavu jej vôle, keďže jej musel zákonite unikať kontext - nedokázala čítať a ani pochopiť zložitý text kúpnopredajnej zmluvy. Tento svoj názor znalkyňa založila na diagnóze afázia, pričom sa odvoláva najmä na názory M.. M. M., klinického logopéda. M.. M. vo svojom vyjadrení uviedol, že na základe osobnej profesionálnej skúsenosti si myslí, že rozsah deficitu rečových a jazykových funkcií u pacientky Z. G. bol natoľko rozsiahly, že klinický obraz sa počas uvedeného obdobia nemohol upraviť natoľko, aby vedela v plnej miere porozumieť obsahu a následkom svojho konania v čase právneho úkonu. Zároveň však uviedol, že klinický obraz afázie nie je stacionárny a v čase sa mení. Rozsah týchto hypotetických zmien je však nemožné stanoviť bez ich adekvátnej diagnostiky. Po uvedených dňoch, počas ktorých bola pacientka Z. G. hospitalizovaná na I. neurologickej klinike, nebol nikým oslovený za účelom rediagnostiky, a preto sa na tomto základe nevedel jednoznačne a úprimne vyjadriť, na akej úrovni a na akom stupni, resp. aký bol t. č. klinický obraz rečových, jazykových a kognitívnych schopností pacientky v období od ukončenia hospitalizácie do samotnej realizácie uvedeného právneho úkonu dňa 12. 10. 2006. Súd prvej inštancie konštatoval, že samotný M.. M. ako klinický logopéd sa teda nevedel jednoznačne vyjadriť k rečovým, jazykovým a kognitívnym schopnostiam pacientky ku dňu vykonania právneho úkonu 12. 10. 2006, jeho ostatné vyjadrenia by boli zavádzajúce, preto súd nepovažoval za preukázaný taký zdravotný stav Z. G., že by nedokázala posúdiť následky svojho konania. Vyjadrenie znalkyne teda nie je v súlade s vyjadrením klinického logopéda. Súd prvej inštancie tiež dal do pozornosti viaceré vyšetrenia (7. 4. 2006, 28. 5. 2006 a 20. 10. 2006), v ktorých je konštatované okrem iného zlepšenie reči i ochrnutia, zlepšenie stavu globálnej afázie po liečbe, čiastočné obnovenie rečových funkcií. Expresívna afázia ťažkého stupňa bola u Z. G. diagnostikovaná dňa 11. 12. 2006, teda až dva mesiace po vykonaní druhého právneho úkonu.

1.3. Súd prvej inštancie v odôvodnení uviedol, že výsluch M.. M. M., ktorý navrhla žalobkyňa, nepovažoval za potrebné vykonať vzhľadom na jeho vyjadrenie, ktoré je obsahom znaleckého posudku

M. N. Ž. Ďalej súd dôvodil, že tiež nevykonával výsluch neurologičky M. Z. Z., ktorá vydala potvrdenie o spôsobilosti Z. G. na právne úkony, keďže na tento listinný dôkaz pri posudzovaní dôvodnosti žalobného návrhu neprihliadal, keď sa stotožnil s názorom žalobkyne a znalkyne M. Ž., že posúdenie spôsobilosti na právne úkony má byť predmetom vyšetrenia psychiatrického a nie neurologického. Súd prvej inštancie ďalej poukázal na vyjadrenie znalkyne, podľa ktorého „Mala som za to, že je potrebné vnímať aj psychologické momenty celého deja a či konanie už nebohého poručiteľa zodpovedá jemu prirodzenému spôsobu myslenia, z rodinných vzťahov, z kontextu jeho životných postojov a je veľmi užitočné, ak sú svedkovia, ktorí potvrdia, že aký zámer nebohý za života mal. Ten psychologický moment je tiež dôležitý. Z toho, čo som mala k dispozícii, nevycítila som zámer poručiteľky k predmetným právnym úkonom.“ Súd mal za to, že predmetom znaleckého dokazovania v danom prípade malo byť posúdenie zdravotného stavu Z. G. z dostupnej zdravotnej dokumentácie. Ostatné okolnosti ako prirodzený spôsob myslenia Z. G., jej rodinné vzťahy, jej životné postoje, zámer Z. G. k uzatvoreniu kúpnych zmlúv, nemala znalkyňa posudzovať a zohľadňovať ich pri vypracovaní záveru znaleckého posudku, čo evidentne urobila, keď uviedla, že z toho, čo mala k dispozícii, nevycítila zámer poručiteľky k predmetným právnym úkonom. Všetky ostatné okolnosti sú predmetom dokazovania v súdnom konaní a znalkyňa sa nimi pri vypracovaní znaleckého posudku nemôže nechať ovplyvniť. Súd prvej inštancie sa stotožnil s vyjadrením M. T. Q. zo znaleckého posudku, že vo forenzne psychiatrickej praxi je pravidlom, že nespôsobilosť musí byť pozitívne a jednoznačne preukázaná. Pochybnosti o duševnom zdraví posudzovanej osoby nestačia. Nie je možné uvažovať len v rovine predpokladov a pravdepodobností. Znalec skonštatoval, že nie je možné jednoznačne preukázať, že Z. G. nebola v potrebnej miere schopná adekvátne vyhodnotiť závažnosť a následky predmetných situácií, kedy podpísala kúpne zmluvy. Nie je možné jednoznačne spochybniť, že úkon vykonala slobodne a bez nátlaku.

1.4. Súd prvej inštancie v odôvodnení konštatoval, že pre neplatnosť právneho úkonu podľa ustanovenia § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka sa vyžaduje bezpečné zistenie, že účastník právneho úkonu nedokázal posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť, čo sa v prejednávanej veci úplne jednoznačne nezistilo. Z. G. bola síce tri mesiace pred uzavretím kúpnej zmluvy zo dňa 12. 10. 2006 psychiatrom diagnostikovaná duševná porucha - organická afektívna labilita, avšak nebola u nej zistená klinicky rozvinutá demencia. Nebolo preukázané, že by jej uvedená duševná porucha v danom čase zabráňovala pochopiť podstatu a súvislosti - dôsledky uzavretia kúpnych zmlúv. Súd konštatoval, že je nesporné, že Z. G. sa v čase vykonania právnych úkonov nachádzala fyzicky v ťažkom zdravotnom stave, čo však neznamená, že nepochopila kontext a že kúpnyimi zmluvami nebolo vyjadrené jej autentické stanovisko. Aj keď nekomunikovala, neznamená to, že mala zmenené vedomie. Netrpela žiadnou duševnou poruchou či chorobou, ktorá by mala akýkoľvek určujúci dopad na jej schopnosť vykonávať právne úkony. Jej fyzický stav nevylučoval schopnosť vykonať predmetné právne úkony. Niet dôvodov predpokladať, že menovaná nedokázala pochopiť význam a zmysel úkonov. Nekonal v poruche vedomia, ani netrpela demenciou. Súd prvej inštancie dôvodil, že v konaní nebolo preukázané, že by napriek znalkyňou konštatovanému organickému poškodeniu mozgu v čase podpisovania kúpnych zmlúv toto dosahovalo takého stupňa, že by Z. G. nebola schopná prejsť svoju vôľu, alebo že by vylučovalo jej spôsobilosť k uskutočneniu týchto zmlúv. Keďže sa v konaní úplne jednoznačne nepreukázalo, že by Z. G. nedokázala v čase podpisu kúpnych zmlúv posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie v tom čase ovládnuť, pričom je v tomto smere vylúčené urobiť záver o konaní Z. G. v duševnej poruche iba na základe pravdepodobností, súd prvej inštancie nepovažoval dôvod neplatnosti kúpnych zmlúv v zmysle § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka za preukázaný.

1.5. Pokiaľ ide o žalobkyňou namietanú neplatnosť kúpnych zmlúv podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka v dôsledku nedostatku slobody a vážnosti vôle predávajúcej súd prvej inštancie konštatoval, že v konaní nebolo preukázané, že by uzavretie kúpnych zmlúv bolo následkom fyzického alebo psychického donútenia, teda že by nebol naplnený atribút slobody vôle pri vykonaní právnych úkonov. Pre spochybnenie vážnosti vôle Z. G. nepostačuje subjektívne presvedčenie žalobkyne. V konaní nebolo preukázané, že by právne úkony neboli Z. G. vykonané vážne, teda že by nechcela vyvolať následky, ktoré s takýmto prejavom vôle normy občianskeho práva spájajú. V konaní nebol preukázaný rozpor medzi vôľou Z. G. a jej prejavom ani rozpor medzi vôľou žalovaného a jeho prejavom (výsluch žalovaného nebol v konaní navrhnutý). Platnosť kúpnych zmlúv súd prvej inštancie posudzoval so

zreteľom na okolnosti, ktoré existovali v čase ich uzavretia. Skutočnosť, či kúpna cena bola alebo nebola zaplatená, nemá vplyv na posúdenie platnosti kúpnych zmlúv, preto súd dôkazy navrhnuté žalobkyňou, ktorými chcela preukázať nezaplatenie kúpnej ceny, prípadne skutočnosť, či žalovaný ako kupujúci finančnými prostriedkami vo výške kúpnej ceny disponoval, nevykonával. Súd poukázal na to, že z vyšetrovacích spisov OR PZ v Pezinku vyplýva, že v r. 2010 bola Z. G. vypočítaná ako svedok/poškodená v trestnom konaní a teda vyšetrovateľ s ňou konal ako so subjektom trestného konania. Ak by existovali pochybnosti o jej spôsobilosti na právne úkony alebo pochybnosti o jej neschopnosti vypovedať pred orgánmi činnými v trestnom konaní, z vyšetrovacieho spisu by to vyplývalo. Práve naopak, Z. G. vypovedala súvisle, zrozumiteľne, jednoznačne. Z toho súd vyvodil, že jej zdravotný stav vrátane rečových a jazykových schopností sa výrazne zlepšil. Súd mal za to, že ak by Z. G. s kúpnyimi zmluvami, ktoré uzatvorila, nebola stotožnená, mohla a bola schopná nesúhlas s nimi vyjadriť akýmkoľvek spôsobom, čo neurobila. Zo žiadneho jej následného konania však nevyplýva, že by v čase vykonania právnych úkonov nekonala slobodne a vážne. V súvislosti s výpoveďou Z. G. pred orgánmi činnými v trestnom konaní vyznieva, podľa súdu prvej inštancie, nepresvedčivo tvrdenie znalkyne M. Ž., že: „Nešlo iba o dočasnú poruchu, priebeh ochorenia po právnom úkone je presvedčivo progredientný do pokročilej demencie, a preto ani pre jej nakladanie so svojím majetkom - financiami, ktoré ešte mala, nebola právne spôsobilá.“ Zo zápisníc o výsluchu jednoznačne vyplýva, že rečové, jazykové a kognitívne schopnosti Z. G. sa obnovili a že „pokročilá demencia“, ako to s istotou uviedla znalkyňa, u nej nebola nikdy diagnostikovaná. Súd prvej inštancie nevykonával dôkaz navrhnutý žalobkyňou spočívajúci v ocenení nehnuteľnosti, ktorá bola predmetom kúpnej zmluvy, nakoľko aj v prípade, ak by sa preukázalo, že Z. G. uzavrela kúpne zmluvy v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok, táto skutočnosť nemá za následok neplatnosť kúpnych zmlúv, ale jej oprávnenie od zmluvy odstúpiť, čo neurobila (Súd poukázal na skutočnosť, že Z. G. predávala spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnostiam svojmu synovi, čo mohlo byť zohľadnené pri určení výšky kúpnej ceny). Žalobkyňa navrhla vyžiadať spisy týkajúce sa vkladov vlastníckeho práva k prevádzaným nehnuteľnostiam, ktorý dôkaz súd nevykonával, keďže by nemal vplyv na jeho rozhodnutie. Pokiaľ ide o žalobkyňou tvrdenú neplatnosť kúpnych zmlúv podľa § 39 Občianskeho zákonníka, súd konštatoval, že konkrétny dôvod bližšie nešpecifikovala. Súd žiaden dôvod neplatnosti spočívajúci v nedovolenosti právneho úkonu nevzhliadol. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP a priznal žalovanému právo na náhradu trov konania, keďže bol plne úspešný vo veci, keď súd žalobu v plnom rozsahu zamietol.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 22. februára 2023 sp. zn. 15Co/94/2021 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. potvrdil a vo výroku II. zmenil tak, že žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Výrokom II. žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. S poukazom na § 387 ods. 2 CSP, prihliadajúc na obsah súdneho spisu a z neho vyplývajúci skutkový stav sa odvolací súd, nezistiac v procesnom postupe súdu prvej inštancie žiadne vady, v celom rozsahu po skutkovej a právnej stránke stotožnil s dôvodmi jeho rozsudku, ktorým žalobu žalobkyne zamietol.

2.1. K odvolaniu žalovanej odvolací súd uviedol, že odvolateľka v odvolaní uvádza rovnaké skutočnosti a argumenty, aké uviedla aj v konaní pred súdom prvej inštancie, s ktorými sa súd prvej inštancie v konaní ako aj v odôvodnení svojho rozhodnutia riadne vysporiadal. Pokiaľ odvolateľka v odvolaní vytýkala súdu prvej inštancie, že v odôvodnení rozhodnutia nevysvetlil, z akých dôvodov sa stotožnil so závermi znaleckého posudku M. Q. a ignoroval ostatné dôkazné prostriedky, ktoré s ním boli v priamom rozpore, odvolací súd sa s uvedeným tvrdením odvolateľky nestotožňuje, poukazujúc na bod 29. odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie, v ktorom súd uvádza: „Napokon súd uvádza, že sa stotožnil s vyjadrením M. T. Q. zo znaleckého posudku, že vo forenzne psychiatrickej praxi je pravidlom, že nespôsobilosť musí byť pozitívne a jednoznačne preukázaná. Pochybnosti o duševnom zdraví posudzovanej osoby nestačia. Nie je možné uvažovať len v rovine predpokladov a pravdepodobností. Znalec skonštatoval, že nie je možné jednoznačne preukázať, že Z. G. nebola v potrebnej miere schopná adekvátne vyhodnotiť závažnosť a následky predmetných situácií, kedy podpísala kúpne zmluvy. Nie je možné jednoznačne spochybniť, že úkon vykonala slobodne a bez nátlaku.“

2.2. Odvolateľka ďalej vytýkala súdu prvej inštancie, že v odôvodnení rozhodnutia nevysvetlil, prečo nenariadil vypracovanie kontrolného znaleckého posudku, resp. znaleckého posudku znaleckým

ústavom. Odvolací súd považuje za potrebné uviesť, že dokazovanie v sporovom konaní je ovládané prejednávajúcou zásadou. Podľa § 207 ods. 1 CSP ak rozhodnutie závisí od posúdenia skutočností, na ktoré treba vedecké poznatky a pre zložitosť posudzovaných otázok nepostačuje postup podľa § 206, súd na návrh nariadi znalecké dokazovanie a ustanoví znalca. Ak súd ustanovil viacerých znalcov, môžu vypracovať spoločný posudok. Aj z uvedeného ustanovenia vyplýva, že znalecké dokazovanie súd nariadi na návrh strany sporu. Žalobkyňa, ktorú v konaní zaťažuje dôkazné bremeno preukázania tvrdených skutočností, nariadenie znaleckého dokazovania nenavrhol, ako to vyplýva z jej podania zo dňa 9. 11. 2020 na č. l. 438 a nasl. spisu. Preto ani nebolo povinnosťou súdu prvej inštancie sa v odôvodnení rozhodnutia vysporiadať s tým, že nenariadil znalecké dokazovanie.

2.3. Odvolateľka vytýkala súdu prvej inštancie, že sa nedostatočne vysporiadala s jej argumentáciou o ostatných dôvodoch neplatnosti kúpnych zmlúv podľa § 37 ods. 1, § 38 ods. 2 a § 39 Občianskeho zákonníka. S uvedenými odvolacími námietkami sa odvolací súd nestotožňuje. Považuje za potrebné predovšetkým poukázať na to, že to bola práve žalobkyňa (v konaní zastúpená advokátom), ktorá si riadne nesplnila svoju povinnosť podľa § 132 ods. 1, 2, 3 C.s.p. (žaloba bola podaná už za účinnosti zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok), v zmysle ktorého v žalobe sa okrem všeobecných náležitostí podania uvedie označenie strán, pravdivé a úplné opísanie rozhodujúcich skutočností, označenie dôkazov na ich preukázanie a žalobný návrh. Žalobkyňa v žalobe uviedla skutočnosti, podľa ktorých dôvodom neplatnosti právnych úkonov nebohej matky bola duševná porucha, teda dôvod neplatnosti podľa § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Až neskôr v konaní namietala aj ďalšie dôvody neplatnosti právnych úkonov (podľa § 37 ods. 1, § 39, § 41a ods. 2 Občianskeho zákonníka), v dôsledku čoho si podľa odvolacieho súdu riadne nesplnila povinnosť pravdivo a úplne opísať v žalobe rozhodujúce skutočnosti. Zároveň je však potrebné poukázať na to, že v súvislosti s námietkou neplatnosti právnych úkonov nebohej Z. G. podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka súd prvej inštancie v bode 36. odôvodnenia svojho rozhodnutia jednoznačne konštatoval, že v konaní nebolo preukázané, že by uzavretie kúpnych zmlúv Z. G. bolo následkom fyzického alebo psychického donútenia, teda že by nebol naplnený atribút slobody vôle pri vykonaní právnych úkonov. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti konštatoval, že pre spochybnenie vážnosti vôle Z. G. nepostačuje subjektívne presvedčenie žalobkyne. Dôvodil, že v konaní nebolo preukázané, že by právne úkony neboli Z. G. vykonané vážne, teda že by nechcela vyvolať následky, ktoré s takýmto prejavom vôle normy občianskeho práva spájajú. V konaní nebol preukázaný rozpor medzi vôľou Z. G. a jej prejavom ani rozpor medzi vôľou žalovaného a jeho prejavom, pričom výsluch žalovaného nebol v konaní navrhnutý. Uvedenú odvolaciu námietku preto odvolací súd nepovažuje za dôvodnú. Pokiaľ ide o dôvod neplatnosti právnych úkonov podľa § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka odvolací súd poukazuje na odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie v bodoch 22. až 25. a 28. až 32., v ktorých sa súd prvej inštancie náležitým spôsobom vysporiadala so závermi znaleckých posudkov M. Ž. a M. Q. a vysvetlil, prečo za základ svojho rozhodnutia, ktorým žalobu žalobkyne zamietol, považoval znalecký posudok M. Q.. S uvedeným hodnotením dôkazov ako aj odôvodnením tohto hodnotenia sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje, v postupe súdu prvej inštancie nezistil procesné nedostatky. Pokiaľ ide o dôvod neplatnosti právnych úkonov podľa § 39 Občianskeho zákonníka odvolací súd uvádza, že súd prvej inštancie v bode 41. odôvodnenia svojho rozhodnutia uviedol, že žalobkyňa dôvody neplatnosti kúpnych zmlúv podľa § 39 Občianskeho zákonníka bližšie nešpecifikovala a súd žiaden dôvod neplatnosti spočívajúci v nedovolenosti právneho úkonu nevzhliadol. Namietané dôvody podľa § 39 Občianskeho zákonníka odvolateľka nešpecifikovala ani v odvolaní.

2.4. Odvolateľka vytýkala súdu prvej inštancie, že sa v odôvodnení rozhodnutia nevysporiadala s otázkou neplatnosti právnych úkonov podľa § 41a ods. 2 Občianskeho zákonníka. Podľa odvolateľky kúpna cena podielov na nehnuteľnosti bola nízka, žalovaný ju nebohej matke nevyplatil, preto došlo k zastieranému právnomu úkonu, k uzatvoreniu darovacích zmlúv a nie kúpnych. Odvolací súd uvádza, že súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia (bod 40.) poukázal na to, že Z. G. predávala spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnostiam svojmu synovi, čo mohlo byť zohľadnené pri určení výšky kúpnej ceny. Odvolací súd k tomu uvádza, že Občiansky zákonník kúpnu cenu nijako zvlášť nelimituje a ponecháva ju na vôľu zmluvných strán. Občiansky zákonník obsahuje len všeobecné „ochranné ustanovenie“ vo vzťahu ku kúpnej cene, a to v ustanovení § 589 : „Cenu treba dojednať v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, inak je zmluva neplatná podľa § 40a.“ Ďalej odvolací súd poukazuje na to, že podmienkou platnosti zastieraného právneho úkonu je, že tento právny úkon zodpovedá vôľi

subjektov, a ďalej, že sú u neho splnené i ostatné náležitosti požadované zákonom pre jeho platnosť. Žalobkyňa však v konaní žiadnym spôsobom nepreukázala, že vôľou zmluvných strán bolo uzatvoriť darovaciu zmluvu.

2.5. Odvolateľka v odvolaní namietala, že spôsob vyhotovenia znaleckého posudku súdnym znalcom M.. Q. O.. nie je v súlade s prevažujúcimi odbornými závermi v odbornej literatúre, pričom menovala štyri odborné tituly. Odvolací súd uvádza, že odvolateľka v odvolaní neuviedla, aké prevažujúce odborné závery v menovanej odbornej literatúre má na mysli a s ktorými závermi spôsob vyhotovenia znaleckého posudku M.. Q. nie je v súlade. S takto všeobecne formulovanou odvolacou námietkou sa odvolací súd nemohol vysporiadať inak ako nedôvodnou. K vykonaniu dôkazu konfrontáciou znalcov odvolateľka namietala, že C.s.p. takýto dôkazný prostriedok nepozná, súd prvej inštancie tak postupoval arbitrárne a svojvoľne, keď vykonal dôkazný prostriedok, ktorý Civilný sporový poriadok nepripúšťa. Dôvodila, že v prípade, ak závery znalcov sú v zrejmom rozpore, Civilný sporový poriadok predpokladá postup ustanovený v § 207 ods. 3 a to vykonanie znaleckého dokazovania znaleckým ústavom, resp. ustanovenie ďalšieho znalca. Uvedeným postupom došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a k denegatio iustitiae, kedy konajúci súd nerozhodol v súlade s princípom právnej istoty a zodpovednosť za výsledok sporu preniesol na znalcov pribratých do konania stranami sporu, čo je v rozpore so základnými princípmi nielen Civilného sporového poriadku, ale aj právneho štátu, tak ako je definovaný v Ústave Slovenskej republiky. Odvolací súd z predloženého spisu zistil, že na pojednávaní konanom dňa 20. 10. 2020 (zápisnica na č. I. 411 spisu a nasl.) súd prvej inštancie vykonal výsluch znalcov M.. Ž. a M.. Q. a to v súlade s § 208 ods. 3 C.s.p. Ak v odôvodnení rozhodnutia (bod 12.) súd prvej inštancie, porovnávajúc metodiku vypracovania znaleckého posudku jednotlivými znalcami, obsah výsluchu znalcov a ich odpovede na položené otázky označil za konfrontáciu znalcov, neznamená to, že použil dôkazný prostriedok, aký C.s.p. nepozná, ako to tvrdí v odvolaní žalobkyňa. V uvedenom bode odôvodnenia rozhodnutia súd prvej inštancie konštatoval, aké skutočnosti v rámci výsluchu znalcov zistil k otázke metodiky vypracovania znaleckého posudku. Pokiaľ odvolateľka namietala, že súd prvej inštancie nevykonal znalecké dokazovanie znaleckým ústavom, resp. neustanovil ďalšieho znalca, odvolací súd poukazuje na odôvodnenie svojho rozhodnutia v bode 11.3. Odvolací súd sa nestotožňuje s tvrdením odvolateľky, že zodpovednosť za výsledok sporu preniesol súd prvej inštancie na znalcov pribratých do konania stranami sporu. Faktom je, že predmetom sporu v prejednávanej veci bolo určenie neplatnosti kúpnych zmlúv, okrem iného z dôvodu, že matka žalobkyne a žalovaného v čase podpísania uvedených kúpnych zmlúv, podľa žaloby, trpela duševnou poruchou, v dôsledku ktorej nebola na vykonanie tohto úkonu spôsobilá. Keďže na posúdenie tejto otázky sú potrebné odborné vedomosti, predložili strany sporu znalecké posudky, predmetom ktorých bolo posúdenie duševného zdravia alebo nej Z. G.. Odvolací súd poukazuje na to, že znaleckým posudkom, ako jedným z dôkazných prostriedkov, súd nie je viazaný, hodnotí ho voľne, ako ktorýkoľvek iný dôkaz podľa zásad uvedených v § 191 C.s.p. Hodnoteniu však nepodliehajú odborné znalecké závery z hľadiska ich správnosti, súd môže hodnotiť len presvedčivosť posudku, pokiaľ ide o jeho úplnosť vo vzťahu k zadaniu, zásadám logického myslenia a jeho súlad s ostatnými vykonanými dôkazmi. V súlade s uvedeným pristúpil k hodnoteniu znaleckých posudkov aj súd prvej inštancie v prejednávanom prípade, pričom svoje závery a myšlienkové pochody podrobne a zrozumiteľne odôvodnil. Odvolací súd sa preto nestotožňuje s tvrdením odvolateľky, že zodpovednosť za výsledok sporu súd prvej inštancie preniesol na znalcov.

2.6. Odvolateľka vytýkala súdu prvej inštancie, že pri hodnotení dôkazov nepostupoval dôsledne podľa § 191 ods. 1 C.s.p., pretože prihliadol iba na okolnosti svedčiace v prospech žalovaného a v neprospech žalobkyne a okolnosti, ktoré svedčia v prospech žalobkyne vôbec nevyhodnotil, nevenoval žiadnu pozornosť časti vyjadrenia M.. M., ktoré svedčalo v jej prospech. Odvolateľka spochybnila závery súdu prvej inštancie súvisiace s výsluchom Z. G. pred vyšetrovateľom policajného zboru. V tejto súvislosti dôvodila, že súd prvej inštancie sa mal prikloniť k odbornému vyjadreniu znalkyne M.. N. Ž., ktorá disponuje potrebnými odbornými vedomosťami. Namietala porušenie práva na spravodlivý proces. Odvolací súd uvádza, že hodnotenie dôkazov v zmysle ustanovenia § 191 C.s.p. je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané procesné dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a relevantnosti pre rozhodnutie. Pri hodnotení dôkazov súd v zásade nie je právnymi predpismi obmedzovaný v tom, ako má z hľadiska pravdivosti ten-ktorý dôkaz hodnotiť. Uplatňuje sa teda zásada voľného hodnotenia dôkazov. Hodnotiaci úvaha súdu pritom ale nie je svojvoľná, súd musí vychádzať zo všetkého, čo vyšlo v konaní najavo. Tieto skutočnosti musí súd rešpektovať a musí správne určiť ich vzájomný vzťah. Prítom súd nie je

viazaný žiadnym poradím významu a dôkaznej sily jednotlivých dôkazov. Podľa názoru odvolacieho súdu si súd prvej inštancie svoju povinnosť podľa § 191 ods. 1 C.s.p. splnil, výsledky vykonaného dokazovania riadne vyhodnotil a na ich základe odôvodnil rozhodnutie, s ktorým sa odvolací súd stotožňuje tak, ako už bolo uvedené vyššie. Odvolací súd ďalej uvádza, že vnútorné presvedčenie súdu (ako výsledok hodnotenia dôkazov) by sa totiž malo vytvárať na základe starostlivého uváženia a zhodnotenia dôkazov jednotlivo, aj v ich komplexnosti tak, aby vychádzalo z pravidiel formálnej logiky. Kontrola výsledku hodnotenia dôkazov, ku ktorým dospel súd, sa uskutočňuje najmä prostredníctvom inštitútu odôvodnenia rozsudku upraveného v ustanovení § 220 ods. 2 C.s.p., pričom súd má povinnosť dbať na tom, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé a vyhovujúce najmä základnej požiadavke preskúmateľnosti (ako už bolo uvedené vyššie). V posudzovanom prípade súd prvej inštancie v rozsahu potrebnom pre rozhodnutie dokazovaním riadne zistil skutkový stav veci, aplikoval naň správny predpis a svoje rozhodnutie postačujúco a presvedčivo odôvodnil. Okolnosti namietané žalobkyňou v odvolaní nemajú za následok úvahu odvolacieho súdu, ktorá by nebola zhodná s prezentovanými úvahami súdu prvej inštancie v napadnutom rozhodnutí. Odvolací súd sa nestotožňuje s tvrdením odvolateľky, podľa ktorého súd prvej inštancie nevenoval žiadnu pozornosť časti vyjadrenia M.. M., poukazujúc na bod 25. odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie. Pokiaľ odvolateľka spochybnila závery súdu prvej inštancie súvisiace s výsluchom Z. G. pred vyšetrovateľom policajného zboru odvolací súd uvádza, že v konaní nepredložila žiadne dôkazy preukazujúce opak.

2.7. Odvolateľka v odvolaní poukázala na to, že znalec M.. Q. vypracoval posudok na základe neúplnej zdravotnej dokumentácie poručiťky, vytýkala súdu prvej inštancie, že k chýbajúcej dokumentácii v znaleckom posudku nezaujal žiadne stanovisko. Odvolací súd v súvislosti s uvedenou odvolacou námietkou považuje za potrebné poukázať na to, že súd prvej inštancie sa v odôvodnení svojho rozhodnutia riadne vysporiadal so závermi oboch znaleckých posudkov (body č. 23., 24., 25. a 29. rozhodnutia súdu prvej inštancie), pričom zdôvodnil, prečo sa pri svojom rozhodovaní v merite veci stotožnil so závermi znaleckého posudku M.. Q. (bod č. 29 odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie). Zároveň odvolací súd poukazuje na obsah výpovede M.. Q. v konaní pred súdom prvej inštancie, ktorý na otázku súvisiacu s úplnosťou zdravotnej dokumentácie, ktorú mal k dispozícii pri vypracovaní znaleckého posudku uviedol, že „nevie s istotou povedať, či bola úplná, ale mal dostatok relevantných nálezov na zodpovedanie otázok. Je to uvedené v znaleckom posudku pod bodom „výpis zo zdravotnej dokumentácie“ a mal k dispozícii aj znalecký posudok M.. Ž.. Zdravotnú dokumentáciu mal od objednávateľa, teda od žalovaného.“ Uvedenú odvolaciu námietku odvolateľky preto odvolací súd nepovažuje za dôvodnú.

2.8. Odvolateľka v odvolaní poukázala na to, že v konaní navrhla vykonať 10 dôkazov, ktoré všetky spolu s už vykonanými dôkazmi mali preukázať ňou tvrdené skutočnosti a vytýkala súdu prvej inštancie, že ňou navrhnuté dôkazy nevykonala. Odvolací súd uvádza, že súd prvej inštancie v bodoch 26., 27. a 40. odôvodnenia rozhodnutia uvádza, ktoré dôkazy nevykonala a uvádza aj dôvody, pre ktoré žalobkyňou navrhované dôkazy nevykonala. Odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s tam uvedenými dôvodmi súdu prvej inštancie, keď vykonanie uvedených navrhnutých dôkazov považoval za nadbytočné a nedôvodné. Pokiaľ žalobkyňa vo svojom podaní zo dňa 9. 11. 2020 (č. l. 438 a nasl. spisu) navrhla vykonať dokazovanie výpisom z účtu Z. G., ako aj platobným príkazom, resp. potvrdením o výbere hotovosti z účtu žalovaného, odvolací súd vykonanie aj týchto dôkazov považuje za nadbytočné, keďže nimi nemožno preukázať dôvody neplatnosti kúpnych zmlúv žalobkyňou v konaní namietaných. Z rovnakých dôvodov za nadbytočné odvolací súd považuje žalobkyňou navrhované vykonanie dokazovania finančným denníkom Z. G., ako aj uznesením vydaným v dedičskom konaní po zomrelej Z. G..

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť a dôvodnosť vyvodzovala výlučne z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, navrhujúc jeho zrušenie a vrátenie veci odvolaciemu súdu. Podľa dovolateľky do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj právo účastníka konania na odôvodnenie. Odôvodnenie rozhodnutí umožňuje účastníkovi konania posúdiť, ako všeobecný súd v ich veci vyložil a aplikoval príslušné procesné a hmotnoprávne predpisy a akými úvahami sa riadil pri svojom rozhodovaní o veci samej. Aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Ruiz Torija c/a Španielsko z 09. decembra 1994, séria A, č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T. c/a Španielsko z roku

1993, sťažnosť č. 18390/91) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (napr. I ÚS 17/01, I ÚS 226/03, II ÚS 261/06, III ÚS 74/08, I ÚS 181/08) vyplýva, že za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie je potrebné považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Jednou zo základných podmienok zodpovednosti súdov voči verejnosti a zároveň naplnením práva na spravodlivý súdny proces je kvalitné, dostatočné, presvedčivé a racionálne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. V rozsudku Krajského súdu v Bratislave však nie je kvalitne, dostatočne a presvedčivo zdôvodnené, prečo súdu uprednostnil len jeden z dvoch znaleckých posudkov. Krajský súd v Bratislave sa obmedzil iba na konštatovanie, že súd prvej inštancie to v bode 29 svojho rozsudku odôvodnil dostatočne, avšak súd by mal v odôvodnení rozsudku vysvetliť, z akých dôvodov sa stotožnil s jedným dôkazným prostriedkom natoľko, že ignoroval ostatné dôkazné prostriedky, ktoré s ním boli v priamom rozpore. Konajúci súd bol povinný sa v odôvodnení rozsudku podrobne s argumentáciou žalobkyne a dôkazným prostriedkom - znalecký posudok M. N. Ž. vysporiadať. Ani Okresný súd Pezinok, a následne ani Krajský súd v Bratislave vôbec neodôvodnili riadne a presvedčivo, prečo sa pri rozhodnutí opierali výlučne o znalecký posudok M. Q., ktorý pri jeho spracovaní nemal k dispozícii úplnú zdravotnú dokumentáciu alebohej G.. Záver oboch konajúcich súdov o odmietnutí znaleckého posudku M. Ž., ktorá sa opierala nielen o dlhoročnú prax na primárskom poste, a odborné skúsenosti, ktoré získala aj ako dlhoročná predsedkyňa odbornej spoločnosti - Sekcie súdnej psychiatrie Slovenskej psychiatrickej spoločnosti, ale aj o odbornú literatúru (stanovisko znalca č. 20/2019 zo dňa 03. 12. 2019, ako doplnenie k podanému znaleckému posudku č. 8/2016 je založené v súdnom spise) bol teda zjavne nedôvodný a zároveň aj neodôvodnený, chýbala mu predchádzajúca racionálna úvaha konajúceho súdu (tak súdu prvej inštancie ako aj odvolacieho súdu), čím bola dovolateľka postavená do podstatne nevýhodnejšej pozície ako druhá strana sporu. V tejto súvislosti je možné dôvodne konštatovať porušenie základného práva na súdnu ochranu ako aj práva na spravodlivé súdne konanie. Reálne uplatnenie práva na súdnu ochranu predpokladá aj uplatňovanie rovnakých kritérií na všetkých účastníkov konania bez náznakov akéhokoľvek zvýhodňovania ich procesného postavenia v danom konaní (IV. ÚS 149/09).

3.1. Dovolateľka má za to, že v namietanom súdnom konaní súdy nezabezpečili v zákonom požadovanej kvalite procesné záruky ochrany základného práva na súdnu ochranu a základného práva na spravodlivé súdne konanie, najmä princíp právnej istoty, princíp nestrannosti a objektivity postupu konajúceho súdu a princíp rovnosti zbraní. Prvostupňový súd pri svojom rozhodovaní zohľadnil len dôkazy v prospech žalovaného a nedostatočne skúmal závery oboch súdnych znalcov, ktorých znalecké posudky strany v konaní predložili. Následne sa súd odvolací s takýmto postupom súdu prvej inštancie bezvýhradne stotožnil, nesprávne právne posúdiac otázku znaleckého dokazovania in concreto skutočnosť, že v konaní boli predložené dva znalecké posudky, ktoré boli v zrejmom rozpore. V prípade rozporu medzi dvomi znaleckými posudkami možno rozhodnúť o preskúmaní týchto posudkov ďalším znalcom, prípadne znaleckým ústavom a to v prípade, že súd sám tento rozpor po vypočutí znalcov neodstráni (R45/84 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk). V danej veci, ani po výsluchu znalcov neboli odstránené rozpory v podaných znaleckých posudkoch a preto bolo potrebné tieto rozpory preskúmať iným znalcom, alebo vedeckým ústavom. Rozsudkom súdu prvej inštancie zároveň došlo k denegatio iustitiae, kedy konajúci súd nerozhodol v súlade s princípom právnej istoty a zodpovednosť za výsledok sporu preniesol na znalcov pribratých do konania stranami sporu, čo je v rozpore so základnými princípmi nielen Civilného sporového poriadku, ale aj právneho štátu, tak ako je definovaný v Ústave Slovenskej republiky.

4. Žalovaný sa k dovolaniu vyjadril písomne, navrhol, aby dovolací súd dovolanie odmietol a priznal mu náhradu trov konania. Žalovaný považuje rozsudok súdu prvej inštancie ako aj odvolacieho súdu za vecne správne a náležite odôvodnený. Odvolací súd sa riadne vysporiadal s odvolacími námietkami žalobkyne. Žalovaný mal za to, že dovolanie v časti, v ktorej sa namieta existencia procesnej vady konania by zmysle § 420 písm. f) CSP, keď nie je preukázané, že by došlo k nesprávnemu procesnému postupu tým, že by nebolo zachované rovné postavenie strán, ako aj že súdy nesprávne vyhodnotili vykonané dôkazy, teda že by došlo k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý proces, treba odmietnuť ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na

rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (rozhodnutia najvyššieho súdu, sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017, 9Cdo/72/2020).

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017, 9Cdo/72/2020).

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017, 9Cdo/72/2020).

9. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné.

10. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania.

11. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

13. V danom prípade dovolateľka prípustnosť dovolania vyvodzovala výlučne z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15. V prvom rade treba uviesť, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľov, že v konaní došlo k ňou tvrdenej vade zmätočnosti, pričom takúto vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu nezistil.

16. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

17. Dovolateľka namietanú vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP odôvodnila tým, že rozhodnutia súdov nižších inštancií sú nedostatočne odôvodnené a nepreskúmateľné, namietla tiež spôsob vyhodnotenia dokazovania - znaleckých posudkov, ako aj porušenie princípu rovnosti zbraní.

18. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti, keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

19. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že sudy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

20. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami,

ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

21. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry EŠLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

22. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

23. Vo vzťahu k uplatnenej námietke nedostatku odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu dovolací súd uvádza, že v posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu nepreskúmateľnosti rozhodnutia v zmysle § 420 písm. f) CSP.

24. Konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie v spojení s odôvodnením dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o taký prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva žalobkyne na spravodlivý proces. Odvolací súd odôvodnil potvrdzujúci výrok svojho rozhodnutia spôsobom zodpovedajúcim zákonu. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, obsah odvolania žalobkyne, zhrnutie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov strán sporu, jasne a zrozumiteľne vysvetľuje, prečo rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje za vecne správne, k čomu na zdôraznenie jeho správnosti dopĺňa aj ďalšie dôvody, najmä v reakcii a za účelom vysporiadania sa s podstatnými odvolacími námietkami žalobkyne (§ 387 ods. 2 CSP).

25. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu (najmä body 11.1. až 12.), ako aj rozhodnutia súdu prvej inštancie (najmä body 20. až 42.), nevyplýva rozpornosť, nepresvedčivosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia vypořiadal so všetkými podstatnými rozhodujúcimi skutočnosťami a myšlienkový postup odvolacieho súdu je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal (§ 220 ods. 2 CSP).

26. V predmetnom spore bolo podstatným preukázať, či právna predchodkyňa strán Z. G. v čase uzatvorenia 2 kúpnych zmlúv, ktorými previedla svoj spoluvlastnícky podiel k špecifikovaným nehnuteľnostiam na žalovaného, trpela takou duševnou poruchou, ktorá by ju robila na tento právny úkon neschopnou, s právnym následkom neplatnosti právneho úkonu v zmysle § 38 ods. 2 OZ. Žalobkyňa za účelom preukázania takejto duševnej poruchy Z. G. predložila znalecký posudok M.. Ž., žalovaný namietajúc jeho správnosť predložil znalecký posudok M.. Q.. Súd prvej inštancie vykonal dokazovanie podrobným oboznámením záverov oboch znaleckých posudkov (body 6 a 7 odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie), vyjadrením znalcov a aj ich podrobným výsluchom pred súdom (body 8, 10 až 12), vyhodnotil tiež ďalšie predložené listinné dôkazy - vyjadrenie logopéda M.. M.C., O., vyjadrenie neurologičky M.. Z., závery vyšetrovacích spisov ORPZ v Bratislave - okolie ČVS: ORP-43/1-OVK-BH-2010 a ČVS: ORP-105/1-OSV-BH-2010. Následne súd prvej inštancie podrobne vyhodnotil takto vykonané dokazovanie, dostatočne jasne a presvedčivo odôvodnil svoj záver, že nepovažoval za preukázané konanie Z. G. v stave duševnej poruchy v čase uzatvárania predmetných kúpnych zmlúv. Súd veľmi podrobne vyhodnotil závery konkurujúcich si znaleckých posudkov, dostatočne jasne a presvedčivo odôvodnil svoj záver, prečo nemožno vychádzať zo záverov posudku M.. Ž., ale je dôvodné vychádzať zo záverov posudku M.. Q., so záverom o nepreukázaní duševnej poruchy Z. G..

27. Konkrétne v bodoch 23. až 29. odôvodnenia súd prvej inštancie zosumarizoval podstatné závery. Záver znaleckého dokazovania v otázke zdravotného stavu v čase uzavretia kúpnej zmluvy zo dňa 26. 3. 2004 podľa názoru súdu prvej inštancie nepreukazuje duševnú poruchu predávajúcej Z. G.. Súd poukázal na to, že samotná znalkyňa uvádza, že odpoveď na otázku, či Z. G. bola schopná pochopiť a posúdiť následky svojho konania a význam kúpnej zmluvy zo dňa 26. 3. 2004 je vecou ďalšieho dokazovania, pričom však žiadne iné návrhy na doplnenie dokazovania preukazujúce duševnú poruchu v čase uzavretia kúpnej zmluvy dňa 26. 3. 2004 žalobkyňa nepredložila. Predávajúca Z. G. bola v tom čase liečená pre cieвне ochorenie mozgu a mala v predchádzajúcom období podávané lieky na zlepšenie činnosti mozgu, čo však samo o sebe duševnú poruchu nepreukazuje. Pochybnosti znalkyne o slobodnom rozhodovaní Z. G. prítomnosť duševnej poruchy, teda stavu, kedy by nedokázala posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť, nepreukazujú. Len pochybnosti znalkyne o slobodnom rozhodovaní Z. G. nie sú dostatočným podkladom na vyslovenie neplatnosti kúpnej zmluvy zo dňa 26. 3. 2004. Súd prvej inštancie poukázal na rozpor znaleckého posudku v časti posúdenia zdravotného stavu Z. G. pri uzavretí kúpnej zmluvy zo dňa 26. 3. 2004, keď v odpovedi na otázku č. 2 znalkyňa uviedla, že odpoveď na otázku, či Z. G. bola schopná pochopiť a posúdiť následky svojho konania a význam kúpnej zmluvy je vecou ďalšieho dokazovania, avšak v odpovedi na otázku č. 4, či v dobe uzavretia kúpnej zmluvy zo dňa 26. 3. 2004 a uzavretia kúpnej zmluvy zo dňa 12. 10. 2006 trpela duševnou poruchou (hoci aj prechodnou), ktorá ju robila na tieto právne úkony neschopnou (hoci aj dočasne), nespôsobilou uvádza, že zistená duševná porucha - organické poškodenie mozgu, sprievodná depresia a narušenie symbolických funkcií boli takého rozsahu, že nebola vôbec spôsobilá predmetného právneho úkonu.

27.1. Pokiaľ ide o kúpnu zmluvu zo dňa 12. 10. 2006 súd prvej inštancie uviedol, že podľa znalkyne M.. Ž. v čase jej uzavretia predávajúca Z. G. nebola schopná plnohodnotne vyjadriť svoju vôľu - možno pochybovať o slobodnosti prejavu jej vôle, keďže jej musel zákonite unikať kontext - nedokázala čítať a ani pochopiť zložitý text kúpnopredajnej zmluvy. Tento svoj názor znalkyňa založila na diagnóze afázia, pričom sa odvoláva najmä na názory M.. M. M., klinického logopéda. M.. M. vo svojom vyjadrení uviedol, že na základe osobnej profesionálnej skúsenosti si myslí, že rozsah deficitu rečových a

jazykových funkcií u pacientky Z. G. bol natoľko rozsiahly, že klinický obraz sa počas uvedeného obdobia nemohol upraviť natoľko, aby vedela v plnej miere porozumieť obsahu a následkom svojho konania v čase právneho úkonu. Zároveň však uviedol, že klinický obraz afázie nie je stacionárny a v čase sa mení. Rozsah týchto hypotetických zmien je však nemožné stanoviť bez ich adekvátnej diagnostiky. Po uvedených dňoch, počas ktorých bola pacientka Z. G. hospitalizovaná na I. neurologickej klinike, nebol nikým oslovený za účelom rediagnostiky, a preto sa na tomto základe nevedel jednoznačne vyjadriť, na akej úrovni a na akom stupni, resp. aký bol t. č. klinický obraz rečových, jazykových a kognitívnych schopností pacientky v období od ukončenia hospitalizácie do samotnej realizácie uvedeného právneho úkonu dňa 12. 10. 2006. Vyjadrenie znalkyne teda nie je v súlade s vyjadrením klinického logopéda. Súd prvej inštancie tiež dal do pozornosti viaceré vyšetrenia (7. 4. 2006, 28. 5. 2006 a 20. 10. 2006), v ktorých je konštatované okrem iného zlepšenie reči i ochrnutia, zlepšenie stavu globálnej afázie po liečbe, čiastočné obnovenie rečových funkcií. Expresívna afázia ťažkého stupňa bola u Z. G. diagnostikovaná dňa 11. 12. 2006, teda až dva mesiace po vykonaní druhého právneho úkonu. Súd prvej inštancie ďalej poukázal na vyjadrenie znalkyne, podľa ktorého „Mala som za to, že je potrebné vnímať aj psychologické momenty celého deja a či konanie už nebohého porúčiteľa zodpovedá jemu prirodzenému spôsobu myslenia, z rodinných vzťahov, z kontextu jeho životných postojov a je veľmi užitočné, ak sú svedkovia, ktorí potvrdia, že aký zámer nebohý za života mal. Ten psychologický moment je tiež dôležitý. Z toho, čo som mala k dispozícii, nevycítila som zámer porúčiteľky k predmetným právnym úkonom.“ Súd mal za to, že predmetom znaleckého dokazovania v danom prípade malo byť posúdenie zdravotného stavu Z. G. z dostupnej zdravotnej dokumentácie. Ostatné okolnosti ako prirodzený spôsob myslenia Z. G., jej rodinné vzťahy, jej životné postoje, zámer Z. G. k uzatvoreniu kúpnych zmlúv, nemala znalkyňa posudzovať a zohľadňovať ich pri vypracovaní záveru znaleckého posudku, čo evidentne urobila, keď uviedla, že z toho, čo mala k dispozícii, nevycítila zámer porúčiteľky k predmetným právnym úkonom. Všetky ostatné okolnosti sú predmetom dokazovania v súdnom konaní a znalkyňa sa nimi pri vypracovaní znaleckého posudku nemôže nechať ovplyvniť. Súd prvej inštancie sa stotožnil s vyjadrením M. T. Q. zo znaleckého posudku, že vo forenzne psychiatrickej praxi je pravidlom, že nespôsobilosť musí byť pozitívne a jednoznačne preukázaná. Pochybnosti o duševnom zdraví posudzovanej osoby nestačia. Nie je možné uvažovať len v rovine predpokladov a pravdepodobností. Znalec skonštatoval, že nie je možné jednoznačne preukázať, že Z. G. nebola v potrebnej miere schopná adekvátne vyhodnotiť závažnosť a následky predmetných situácií, kedy podpísala kúpne zmluvy. Nie je možné jednoznačne spochybniť, že úkon vykonala slobodne a bez nátlaku.

27.2. Súd prvej inštancie následne dospel k záveru, že pre neplatnosť právneho úkonu podľa ustanovenia § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka sa vyžaduje bezpečné zistenie, že účastník právneho úkonu nedokázal posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť, čo sa v prejednávanej veci úplne jednoznačne nezistilo. Z. G. bola síce tri mesiace pred uzavretím kúpnej zmluvy zo dňa 12. 10. 2006 psychiatrom diagnostikovaná duševná porucha - organická afektívna labilita, avšak nebola u nej zistená klinicky rozvinutá demencia. Nebolo preukázané, že by jej uvedená duševná porucha v danom čase zabráňovala pochopiť podstatu a súvislosti - dôsledky uzavretia kúpnych zmlúv. Súd konštatoval, že je nesporné, že Z. G. sa v čase vykonania právnych úkonov nachádzala fyzicky v ťažkom zdravotnom stave, čo však neznamená, že nepochopila kontext a že kúpnyimi zmluvami nebolo vyjadrené jej autentické stanovisko. Aj keď nekomunikovala, neznamená to, že mala zmenené vedomie. Netrpela žiadnou duševnou poruchou či chorobou, ktorá by mala akýkoľvek určujúci dopad na jej schopnosť vykonávať právne úkony. Jej fyzický stav nevylučoval schopnosť vykonať predmetné právne úkony. Niet dôvodov predpokladať, že menovaná nedokázala pochopiť význam a zmysel úkonov. Nekonala v poruche vedomia, ani netrpela demenciou. V konaní nebolo preukázané, že by napriek znalkyňou konštatovanému organickému poškodeniu mozgu v čase podpisovania kúpnych zmlúv toto dosahovalo takého stupňa, že by Z. G. nebola schopná prejaviť svoju vôľu, alebo že by vylučovalo jej spôsobilosť k uskutočneniu týchto zmlúv. Keďže sa v konaní úplne jednoznačne nepreukázalo, že by Z. G. nedokázala v čase podpisu kúpnych zmlúv posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie v tom čase ovládnuť, pričom je v tomto smere vylúčené urobiť záver o konaní Z. G. v duševnej poruche iba na základe pravdepodobností, súd prvej inštancie nepovažoval dôvod neplatnosti kúpnych zmlúv v zmysle § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka za preukázaný.

28. Odvolací súd sa v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozhodnutia dostatočne vysporiadal s podstatnými odvolacími námietkami žalobkyne, konkrétne v bode 11.2. reagoval na námietky posúdenia oboch znaleckých posudkov, keď žalobkyňa v prevažnej miere len zopakovala svoju argumentáciu uplatnenú už v konaní pred súdom prvej inštancie, ktorý na ňu dostatočne reagoval. V bode 11.3. reagoval na námietku nenariadenia ďalšieho dokazovania kontrolným znaleckým posudkom tak, že znalecké dokazovanie možno nariadiť len na návrh strany sporu, pričom takýto návrh podaný nebol. Z tohto hľadiska preto nemožno konštatovať nedostatočnosť odôvodnenia, či takú zásadnú rozpornosť, ktorá by nadobudla intenzitu vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

29. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je daný prípad. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok.

30. Z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 245/2022 z 20. septembra 2022 vyplýva, že „arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov sú najčastejšie dané rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 336/2019).“ Svojvôľa (arbitrárnosť) sa v zásade môže prejavovať v dvoch podobách: ako procesná svojvôľa, teda hrubé alebo opakované porušenie zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, alebo ako hmotnoprávna (meritórna) svojvôľa, teda extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie vecí a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). O arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide aj vtedy, ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie aj rozsudok odvolacieho súdu spĺňajú kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 CSP a § 393 CSP, preto ich nemožno považovať za neodôvodnené či zjavne arbitrarne (svojvoľné).

31. Dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi pravidelne pripomína, že na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). Hodnotenie skutkových okolností, na ktoré odvolací súd pri svojich úvahách vzal zreteľ, dovolaciemu prieskumu nepodlieha. Pokiaľ dovolateľka, vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ust. § 420 písm. f) CSP, namietala aj nesprávne vyhodnotenie znaleckého dokazovania a záveru, že Z. G. v čase uzatvárania kúpnych zmlúv netrpela duševnou poruchou, najvyšší súd uvádza, že nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (v tomto smere najvyšší súd poukazuje na naďalej opodstatnené závery vyjadrené v judikátoch R 37/1993 a R 125/1999, R 42/1993, R 6/2000, ako aj na rozhodnutia 1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017, 9Cdo/159/2022). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval už ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, II. ÚS 404/2023). Výnimkou sú iba rôzne závažné deficity v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), prípadne konajúcimi súdmi svojvoľné, neudržateľné alebo v zrejmom omyle prijaté skutkové závery, ktoré by popreli zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čo však v

preskúvanom spore nenastalo. Rovnako nemožno konštatovať zo strany súdov nižších inštancií akúkoľvek logickú, funkčnú či teleologickú nekonzistentnosť v procese hodnotenia dôkazov.

32. O vadách v procese dokazovania možno hovoriť vtedy, ak súd vychádzal pri rozhodnutí zo skutočnosti, pre ktorú nie je z vykonaných dôkazov podklad, alebo ak považoval určitú skutočnosť za základ svojho rozhodnutia úplne inak, ako vyplýva z vykonaného dokazovania, prípadne ak nezistil určitú podstatnú skutočnosť, ktorá bez ďalšieho z vykonaného dokazovania vyplýva. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza (rovnako ako právna úprava Občianskeho súdneho poriadku účinná do 30. júna 2016) zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, vyplývajúcej z ústavného princípu nezávislosti súdov. Táto zásada, vychádzajúca z čl. 15 základných princípov CSP a normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol., *Civilný sporový poriadok, Komentár*, Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729). V prípade nesprávneho hodnotenia dôkazov nejde o dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania podľa § 237 OSP (viď R 42/1993), resp. § 420 písm. f) CSP. Porušením práva na spravodlivý proces nie je iné hodnotenie vykonaných dôkazov súdom, než aké sú predstavy strany, resp. strán sporu. Z tohto hľadiska preto nemôže obstať námietka dovolateľky, že súdy prihliadali iba na dôkazy svedčiace v jej neprospech. Ako už bolo uvedené vyššie, súd prvej inštancie vykonal vo veci náležité dokazovanie a jeho závery aj náležite vyhodnotil, pričom presvedčivo odôvodnil, prečo nevychádzal zo záverov znaleckého posudku M.. Ž..

33. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že úlohou znalca nie je vykonávať hodnotenie dôkazov a ani riešiť právne otázky (porov. § 207 ods. 2 CSP, resp. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 832). Súd nemôže skúmať vecnú správnosť odborných záverov znalca, pretože sudcovia na to nemajú odborné znalosti alebo ich nemajú v takej miere, aby toto preskúmanie mohli zodpovedne urobiť (porov. R 1/1981). Súd síce hodnotí znalecký posudok ako každý iný dôkaz, no faktické (nie právne) obmedzenie spočíva v tom, že súd nie je spôsobilý hodnotiť odborné závery znalca z hľadiska ich vecnej správnosti. Podstata hodnotenia znaleckého posudku spočíva v tom, že súd vezme do úvahy komplexnosť posudku, úplnosť odpovedí, vzťah posudku k iným vo veci vykonaným dôkazom a napokon vychádza aj zo zásad správneho formálno-logického uvažovania (IV. ÚS 389/2020, IV. ÚS 145/2012, I. ÚS 115/2023). V tomto kontexte nemožno súdom nižších inštancií nič vytknúť, tak ako už bolo uvedené, súd prvej inštancie sa veľmi podrobne zaoberal obidvoma predloženými znaleckými posudkami, oboch znalcov aj vypočul a konfrontoval ich závery. Vzhľadom na to, že znalci dospeli k odlišným záverom, riadne odôvodnil, prečo sa priklonil k záverom znaleckého posudku M.. Q.. Žalobkyňa mala možnosť v zmysle § 207 ods. 3 CSP predniesť návrh na nariadenie znaleckého dokazovania znaleckým ústavom (vzhľadom na zrejmy rozpor záverov znalcov), keďže túto možnosť nevyužila, súd nemohol nariadiť takéto ďalšie znalecké dokazovanie ex offio.

34. Dovolaťka nedôvodne namieta, že v konaní súdov nižších inštancií došlo k porušeniu princípu rovnosti zbraní. Rovnosť zbraní sa prejavuje ako rovnaká miera možnosti uplatňovania prostriedkov procesného útoku, ale aj procesnej obrany v medziach stanovených CSP. Obsah princípu rovnosti sporových strán sa v civilnom sporovom konaní prejavuje ako tzv. funkčná rovnosť, spočívajúca v takom procesnom postupe súdu, aby sa každej zo sporových strán umožnilo v rovnakej miere realizovať svoje procesné oprávnenia, napríklad právo navrhnúť dôkazy, vyjadriť sa k dokazovaniu či zúčastniť sa pojednávania apod. Rovnosť účastníkov v konaní (čl. 47 ods. 3 ústavy) súd zabezpečuje vytvorením rovnakých procesných možností na uplatnenie ich práv a plnenie ich povinností. Podstata tejto ústavnej zásady spočíva v tom, že všetci účastníci konania (osobitne strany civilného sporového konania) majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Nerozhoduje procesné postavenie alebo

procesná pozícia účastníka (strany sporu), nie je podstatné ani to, ktorý z účastníkov (sporových strán) sa stane žalobcom a ktorý z účastníkov je žalovaný (m. m. PL. ÚS 43/95, II. ÚS 35/02, II. ÚS 121/02, II. ÚS 135/05, IV. ÚS 126/09). Táto ústavná zásada zaručuje len procedurálnu rovnosť v určitom konaní, nie „rovnosť“ v zmysle rovnakého či dokonca želaného výsledku pre každého účastníka takéhoto konania.

35. Z obsahu spisu nevyplýva, že by došlo k porušeniu zásady rovnosti zbraní a že by dovolateľka bol postupom súdov akokoľvek ukrátená na svojich procesných právach. Z obsahu tejto dovolacej námietky je zrejmé, že dovolateľka považuje za porušenie zásady rovnosti strán svoj neúspech v spore. Je však potrebné uvedomiť si, že sporové konanie je konaním, kde vždy proti sebe stoja dve strany, ktorých tvrdenia a záujmy sú v zásade protichodné, úloha súdu je práve v tom, aby na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru o (ne)pravdivosti tvrdení tej-ktorej strany a prijal právne závery tomu zodpovedajúce. Je teda zrejmé, že jedna strana v spore musí byť vždy tou neúspešnou. Podstata dovolania a jeho dôvodov nemôže byť založená na samotnej skutočnosti neúspechu v konaní a na argumentácii, že súdy mali považovať tvrdenia neúspešnej strany za pravdivé a relevantné. Samotným rozhodnutím súdu a právnym posúdením sporu súdom totiž nemôže dôjsť k porušeniu práva na spravodlivý proces a teda ani k porušeniu zásady rovnosti zbraní, pretože sa tým strane sporu neznemožňuje realizovať jej procesné oprávnenia v priebehu konania pred súdom.

36. Na záver je potrebné zdôrazniť, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie vecí prípustnosť dovolania v zmysle § 420 CSP nezakladá. Najvyšší súd už dávnejšie dospel k záveru, podľa ktorého realizácia procesných oprávnení sa strane sporu neznemožňuje právnym posúdením (R 54/2012). Na tom zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax dovolacieho súdu (R 24/2017 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06). Ak teda dovolateľ svoju dovoláciu argumentáciu založil výlučne na dovolacom dôvode podľa § 420 písm. f) CSP, nemôžu sa v rámci uplatnenia tohto dovolacieho dôvodu úspešne domáhať prieskumu správnosti či nesprávosti právneho posúdenia, (k tomu por. napr. sp.zn. III. ÚS 219/2024).

37. Na základe uvedeného dovolací súd uzatvára, že postupom odvolacieho súdu, ktorý sa nepriečil zákonu, nemohlo dôjsť k porušeniu práva dovolateľky na spravodlivý súdny proces. Vzhľadom na uvedené dovolací súd vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je dovolanie procesne neprípustné, čo je dôvod na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

38. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

39. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.